

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора Оксіння Віталія Юрійовича на дисертаційне дослідження Дяченка Олександра Олександровича на тему «Адміністративно-правове регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні», поданого до захисту у спеціалізовану вчену раду Науково-дослідного інституту публічного права на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Як слушно зазначає здобувач, – реклама відіграє важливу роль на ринках фінансових послуг. Вона створюється для того, щоб привернути увагу споживачів та має бути легкою для розуміння. Водночас для рекламодавців існує спокуса зосередитися на перевагах або вигодах продукту чи послуги та приділити менше уваги непривабливим аспектам. Це створює для споживачів ризик приймати рішення лише на основі реклами та не шукати додаткової інформації, навіть попри те, що реклама зазвичай містить лише обмежену інформацію про продукт або послугу. Тобто реклама, яка нечесно представляє продукт, його основні характеристики та ризики або характер і обсяг послуг, може вводити в оману та створювати нереалістичні очікування, що може призвести до необдуманих фінансових рішень [1]. Отже, дуже важливо, щоб такі рекламні продукти були чесними, чіткими та інформативними, у зв'язку з чим актуалізується питання адміністративно-правового регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні.

Окрім того, варто також погодитись з тим, що спеціалізоване наукове вивчення питань доцільності переосмислення підходів до функціональної моделі

¹ див: Advertising financial products and services (including credit): Good practice guidance: November 2012. URL: <https://download.asic.gov.au/media/rkzj5nxb/rg234-published-15-november-2012-20211008.pdf>

здійснення адміністративно-правового регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні має особливу актуалізацію, обумовлену не лише дослідницьким запитом, а й практичною необхідністю оновлення інституційних засад, удосконалення нормативної бази та впровадження дієвих організаційних процедур, здатних забезпечити прозоре та справедливе конкурентне середовище, що задовольняє особистий попит на задоволення конкретного різновиду фінансового інтересу споживача.

Таким чином, обрана до аналізу проблематика є значимою в контексті розвитку адміністративно-правових знань.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

У дисертації сформульовано обґрунтовані наукові положення, висновки та рекомендації, що отримали належне відображення у тексті роботи та публікаціях автора. Автор засвідчив глибокі знання, здатність до систематизації та критичного осмислення наукових підходів у вирішенні ключових питань здійснення адміністративно-правового регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні. Дослідження містить теоретично вивірені висновки та пропозиції щодо вдосконалення чинного нормативно-правового регулювання зазначеної проблематики, що підтверджує наукову новизну та практичну цінність отриманих результатів.

У роботі представлено низку наукових положень, висновків та рекомендацій, які мають суттєве загальнонаціональне значення, зокрема завдяки можливості їх використання у наукових дослідженнях, практичній діяльності та навчальному процесі. Підтвердженням цьому є, зокрема, два акти впровадження результатів дисертації, що додані до роботи.

Крім того, дисертаційне дослідження має міждисциплінарне значення, оскільки його результати можуть бути використані не лише в галузі адміністративного права, а й стати основою для подальших наукових дискусій й у суміжних наукових напрямках.

3. Наукова новизна одержаних результатів, їх теоретична і практична значущість

У дисертації сформульовано достатній обсяг наукових положень, висновків і рекомендацій, що мають високий ступінь новизни. Їх детальний розгляд підтверджує, що автором було ретельно та системно вирішено всі поставлені завдання, а головна мета дослідження – досягнута.

Так автором досить концептуалізовано надано характеристику трьом паралельним дискурсам наукової інтерпретації правового концепту «адміністративно-правове регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні» (самостійний, частковий і загальний) з узагальненням його сутнісної характеристики умовним розподіленням на нормативний та оперативний контекст, які репрезентують встановлення нормативних вимог (правил) виготовлення і розповсюдження реклами небанківських фінансових послуг в Україні та реалізацію процедур контролю дотримання їхнього виконання, відновлення балансу соціальної справедливості у випадку виявлення відповідних порушень.

Автор удосконалив наукове розуміння процедур здійснення контрольно-наглядової діяльності у сфері виготовлення і розповсюдження реклами небанківських фінансових послуг в Україні як юридичного явища, що має два паралельних дискурси розвитку, які розкриваються через призму адміністративно-процедурного контексту або адміністративних, організаційно-функціональних та інформаційно-аналітичних підходів.

Заслуговують підтримки й обґрунтування автора, що в аспекті функціонування ринків небанківських фінансових послуг в Україні реклама може розглядатись як: 1) ключовий фактор зміцнення конкурентних позицій надавачів небанківських фінансових послуг, роль та значення якого визначається через подвійний функціонально-цільовий підхід а) з позиції забезпечення прозорого та справедливого конкурентного середовища, здатного задовольнити особистий попит на задоволення конкретного різновиду фінансового інтересу споживача; б) в контексті безперервності процесу забезпечення фінансової доступності, де

надавачі небанківських фінансових послуг мають не лише комерційну, а й соціальну орієнтацію; 2) інструмент дестабілізації їхнього розвитку як в загальному контексті, так і в частині зниження споживчої довіри до діяльності небанківських фінансових установ.

Влучним також є висновок автора про те, що сформований механізм адміністративно-правового регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні потребує суттєвого оптимізаційного впливу, зокрема в частині:

1) інституційного контексту – переформатування усталеної інституційної архітектури, в основу якої покладено самоорганізаційний чинник, узгоджений з практиками ЄС та передових країн світу, які прагнуть підтримувати прозоре, відповідальне та професійне рекламне середовище у сфері небанківських фінансових послуг. Задля цього необхідним є функціонування платформи для розробки загальних та галузевих стандартів етичної реклами та профільної організації, яка б спеціалізувалася саме на питаннях реалізації контрольної-наглядової діяльності у сфері реклами небанківських фінансових послуг (Ради з нагляду за фінансовою рекламою), що реалізуватиме моніторингову, аналітичну, реєстраційну, погоджувальну та санкційну функції;

2) нормативного контексту – формування ефективної нормативної бази адміністративно-правового регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні у спосіб усунення технічних і концептуальних недоліків чинного законодавства та розробки нових спеціальних нормативно-правових актів, що враховують необхідність переформатування усталеної інституційної архітектури, реалії цифрового ринку, стрімкий розвиток фінансового шахрайства, зокрема й через неналежне врегулювання онлайн-реklamного середовища;

3) організаційного контексту – забезпечення практичної реалізації нормативних приписів, якими будуть закріплені попередньо визначені ініціативи. Йдеться як про створення належних умов для організаційної функціональності Ради з нагляду за фінансовою рекламою, так і укладення нею процедурних меморандумів про співпрацю, розроблення порядків адміністрування публічного

реєстру рекламодавців фінансових послуг, реалізації погоджувальних процедур тощо.

У дисертації міститься значна кількість й інших наукових положень, висновків та рекомендацій, які характеризуються високим ступенем наукової новизни.

4. Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методології наукової діяльності

Здобувач продемонстрував високий рівень виконання поставленого наукового завдання, що підтверджується коректним застосуванням і адаптацією сучасних наукових методів. Використаний комплекс методологічних підходів забезпечив формулювання оригінальних рішень та отримання науково обґрунтованих, практично значущих результатів. Рівень оволодіння методологією наукової діяльності можна оцінити як повний і достатній для самостійного проведення наукових досліджень.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, дотримання академічної доброчесності

Дисертація є завершеною самостійною науковою роботою, що відповідає встановленим вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії як за змістовим наповненням, так і за формальними критеріями.

За темою дисертації автором опубліковано 8 наукових праць, зокрема 5 статей у фахових виданнях, включених до переліку МОН України за юридичною спеціалізацією, а також 3 тези доповідей, представлені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Кількісні та якісні характеристики цих публікацій відповідають вимогам, визначеним Наказом МОН України від 23.09.2019 № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Відповідно, наукові положення, висновки й рекомендації дисертації знайшли повне відображення у відповідних публікаціях за її темою. Аналіз тексту роботи засвідчує дотримання автором вимог законодавства щодо захисту авторських прав та норм академічної доброчесності: у дослідженні забезпечено належну коректність бібліографічних посилань, використано достовірні результати наукових досліджень, не виявлено фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації даних.

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи

Як і кожна наукова праця, дисертація є підґрунтям для фахової дискусії та наукового діалогу. При цьому, не зменшуючи наукової цінності отриманих результатів, необхідно виокремити низку положень, щодо яких авторові доцільно надати додаткові пояснення на захисті.

1. Вартим уточнення є тезис автора, що загальні та спеціальні нормативні вимоги до реклами небанківських фінансових послуг з-поміж іншого передбачені положеннями Закону України «Про Національний банк України».

2. Чинне законодавство передбачає, що при здійсненні нагляду за додержанням законодавства про захист прав споживачів фінансових послуг, Регулятор має право застосовувати професійне судження. У зв'язку з цим виникає питання, чому в дисертації не було приділено уваги особливостям правової природи та процедурного забезпечення реалізації такого інструменту.

3. Твердження, що у більшості випадків регулятор не має можливості впливу на суб'єктів, які діють нелегально, потребує уточнення: чи це наслідок законодавчих прогалин, чи процедурної практики. Інакше висновок виглядає однобічним.

4. Автор сфокусувався на кращих практиках Німеччини, Маврикію, Іспанії та інших країн, але не здійснив опис того як ці підходи реально адаптувати до українських умов з урахуванням правового, економічного та технологічного контексту.

Разом з тим, висловлені вище зауваження та рекомендації відображають авторське бачення опонентом певних положень дисертації. Вони не знижують вагоме наукове значення дисертації та позитивне враження від неї.

7. Загальний висновок

За своїм змістом дисертація на тему «Адміністративно-правове регулювання реклами небанківських фінансових послуг в Україні», відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, встановленим у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Дяченко Олександр Олександрович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент –

професор кафедри публічного управління,

адміністрування та права

Національного університету «Полтавська політехніка

імені Юрія Кондратюка»,

доктор юридичних наук, професор

Віталій ОКСІНЬ

